

Назаренко А.О.

студентка,

Науковий керівник: Смержевська О.О.

кандидат історичних наук, доцент,

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

ФЕСТИВАЛЬ ЧЕРВОНА РУТА ЯК СВОЄРІДНА КОНТРЕВОЛЮЦІЯ В УКРАЇНІ

Вступ. Досліджуючи державотворчі процеси в Україні, науковці зазвичай, надають перевагу воєнно-політичним, економічним, суспільним складовим. На мою думку, культура займає одне з чільних місць у формуванні держави як цілісного організму.

Актуальність обраної мною теми вбачаю у відсутності узагальнюючих праць, у яких би йшлося про місце та роль фестивалю «Червона Рута» у формуванні та розвитку сучасної української культури. Також є необхідність проаналізувати запит суспільства на заходи такого типу.

Виклад матеріалу. Насамперед, звернемося до дефініції терміну контрреволюція та визначимо, наскільки доцільно вживати його стосовно фестивалю «Червона Рута». Отже, у тлумачному «Словнику української мови» знаходимо визначення, що контрреволюція – це активна протидія революції, спрямована на її придушення, знищення її завоювань, за відновлення дореволюційного ладу [1, с. 1386]. У випадку із фестивалем вживаємо цей термін менш буквально, але розуміємо, що заснування першого україномовного фестивалю в УРСР стало своєрідним лакмусовим папірцем зневіри суспільства у радянському режимі, виразником прагнень до становлення власної незалежної держави.

Українській мові загалом та україномовній естрадній пісні зокрема, загрозувало знищення: за роки радянської влади вона опинилася у ролі «рабині» на своїй землі: «Якщо б ситуація докорінно не змінилася, то україномовна естрадна пісня могла б стати музейним експонатом: «Червона рута – в «Червону книгу» [4, с. 65].

Ідея створення фестивалю належить Івану Лепші. Він у 1987 році у популярній на той час газеті «Молодь України» опублікував статтю «То є чистая вода...». У ній йшлося про композиторів-аматорів, зокрема, й про Володимира Івасюка. Іван Лепша запропонував проводити щорічний україномовний конкурс-фестиваль, на якому б звучала музика

професіоналів та аматорів [2, с. 24]. Навколо ідеї одразу ж згуртувалася ініціативна група. Ядром творчої частини були Тарас Мельник, Ігор Калиниченко, Кирило Стеценко, Сергій Проскурня. Вони зуміли втілити мрію в реальність. У вересні 1989 році світові постав перший музичний фестиваль, де лунали виключно українські пісні та майорили жовто-сині стяги.

Перший його випуск 1989-го досі лишається в свідомості багатьох українських музикантів найбільш знаковим. За словами організаторів, це був перший фестиваль, створений без копіювання чогось іншого. Їхнім орієнтиром, ідеалом резонансного фестивалю світового рівня був Вудсток 1969-го. Але завдання організатори ставили зосім інші і змістовну частину придумували самі [3].

Першопочатково, концепція фестивалю сучасної пісні «Червона рута», висунута і обґрунтована сучасними музикантами, викликала нерозуміння у традиційно-радянсько мислячих музикантів. Формування україномовної сучасної естрадної музики західного зразка, подолання «шароварної фольклорності», прояв національної ідентичності, захист від російських та американських культурних впливів зустрічало різку відсіч музикознавців і частини слухачів, налаштованих на догматично зрозумілу «традиційність». Ба більше, за кілька тижнів до відкриття фестивалю, партія заборонила проведення «Червоної Рути». А у місті Чернівці, де планувалося проведення концертів, було заявлено про відмову приймати учасників фестивалю у готелях, на турбазах тощо. Ситуацію змінив виступ Кирила Стеценка на з'їзді Народного руху, де був присутній Леонід Кравчук, який на той час обіймав посаду завідувача ідеологічного відділу ЦК КПУ. Організаторам вдалося домогтися дозволу на проведення фестивалю.

Фестиваль все ж відбувся і подарував Україні талановиту українську музичну молодь. «Червона рута» стала потужною культурною революцією, яка в очах і вухах тих, хто там був, «знищила комплекс національної неповноцінності» [2]. «Червона Рута» піднімала пласт важливих для України питань. Тут говорили про аварію на Чорнобильській АЕС, про свавілля міліції. А головне – на фестивалі вперше було виконано пісню «Ще не вмерла Україна», що за два роки стала державним гімном України.

Про призначення фестивалю говорить одна із сучасниць «Рути» Парасковія Нечаєва, головна редакторка Чернівецького телебачення: «Відкрити Україну українцям. Певно, що саме це вдалося. Коли ті

співачи, чії батьки, тікаючи від помсти більшовицької влади за любов до України, емігрували за кордон, зі сцени зізнавалися в любові до України, це було дуже зворушливо. Багато людей – старих і молодих – плакали, слухаючи й дивлячись ці виступи. А якого страху нагнала «Червона рута» на тодішню владу!» [5].

Фестивальна історія триває і досі. За 31 рік фестиваль подорожував Україною та об'єднував людей українською піснею.

Отже, в історії України фестиваль «Червона рута» відіграв значну роль, мав і має всеукраїнський масштаб, виконує важливу державотворчу функцію в Україні, формує сучасну естрадну і молодіжну школу вітчизняної музики. Він став не просто музичним фестивалем, а потужною експериментальною лабораторією, яка формувала нове музичне та громадянське суспільство.

Список використаних джерел:

1. Словник української мови. Томи 1-10 (А-ЇБМІЛЬ). URL: <https://sum20ua.com/Entry/index?wordid=1&page=0>
2. Стеценко К. Перші уроки «Червоної рути» / К. Стеценко // Молодь України. – 1989. – № 89(16170). – С. 24.
3. Фестивальна історія: як прогриміла і чому стихла «Червона рута» // Українська Правда. URL: <https://life.pravda.com.ua/culture/2017/05/18/224232/>
4. Картавий П. В. Сучасна українська авторська пісня: статті про витоки жанру, авторів-ветеранів, фестивалі, поради молодим і долю В. Івасюка / П. В. Картавий. – Суми : Мак Ден, 2009. – С. 79.
5. Шпальта. Цікаві факти про перший фестиваль Червона рута у Чернівцях. URL: <https://shpalta.media/2019/09/20/cikavi-fakti-pro-pershij-festival-chervona-ruta-u-chernivcyah-foto/>